

yundan ric'ata karar verdi. Fakat bu sırada Rus-Rumen topçularının ateşi sonucu atı bir şarapnel parçasıyla vuruldu, kendisi de sol bacağından yaralandı. Neticede huruç hareketi geri püskürtüldü. Plevne ordusu önden ve arkadan kuşatıldı. Bu durum karşısında Osman Paşa mukavemetin imkânsızlığını gördü ve maiyetinde bulunan kumandanların ısrarı sonucu teslim olmaya karar verdi. Plevne'nin düşmesi Rus kuvvetlerine İstanbul yolunu açmış, savaşın seyrinde Ruslar'ı bir süre durdurmak dışında herhangi bir fayda sağlamamıştır. Ancak burada yapılan müdafaa hareketi, bütün Osmanlı ülkesinde yeni bir direniş ruhu ve millî heyecana yol açtığı gibi Avrupa kamuoyunda da büyük yankı bulmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

F. Bamberg, *Geschichte der orientalischen Angelegenheit im Zeitraum des Pariser und des Berliner Friedens*, Berlin 1892, s. 530-559, 568-572; *Mir'ât-ı Hakikat*, II, 201-202 vd.; Osman Senâi, *Plevne Kahramanı Gazi Osman Paşa*, İstanbul 1317, s. 9; M. Maurice, *The Russo-Turkish War*, London 1905, s. 101; Ahmed Sâib, *Son Osmanlı-Rus Muhârebesi*, Kahire 1327, s. 144, 225; H. M. E. Brunner, *Story of the Russo-Turkish War, 1877-78 (in Europe)*, London 1911, s. 31 vd.; Miralay Talat, *Plevne Müdâfaası*, İstanbul, ts., tür.yer.; F. W. Von Herbert, *Plevne Müdâfaasında Bir İngiliz Zabitanın Hatıraları* (trc. Nurettin Artam), Ankara 1938, s. 39 vd.; Ali Fuad Erden, *Osmanlı-Rus Seferi Şipka ve Plevne Muhârebâtı*, İstanbul 1948, III, 929 vd.; Danişmend, *Kronoloji*, IV, 303 vd.; İ. Halil Sedes, *Osmanlı-Rus ve Romen Savaşı*, İstanbul 1955, V, 15-17; VI, 98; X, 580 vd.; R. Furneaux, *The Siege of Plevna*, London 1958, s. 38 vd.; Enver Behnan Şapolyo, *Türk-Rus Savaşları Tarihi, Gazi Osman Paşa ve Plevne Müdâfaası*, İstanbul 1959, s. 95; A. V. Boldur, "Plevna", *TD*, sy. 32 (1979), s. 681 vd.

🏠 M. METİN HÜLAGÜ

PLOTİN

(ö. m. 270)

İslâm felsefesi üzerinde önemli etkileri olan Yeni Eflâtunculuğun kurucusu (bk. YENİ EFLÂTUNCULUK).

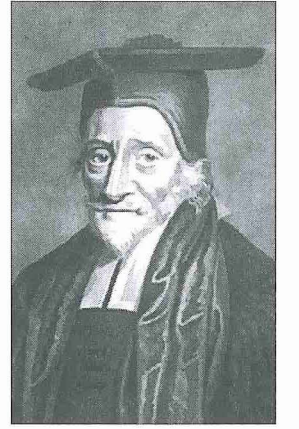
POCOCKE, Edward
(1604-1691)

Oxford Üniversitesi'nin ilk Arapça profesörü, teolog ve şarkiyatçı.

Oxford'da doğdu. Oxford Üniversitesi'ne bağlı kolejlerden Magdalen Hall'de teoloji eğitimi görüp ardından bir süre öğrenim gördüğü Corpus Christi College'da

araştırmacı olarak göreve başladı. 1629'da papazlık pâyesi aldı. Daha sonra kendini şarkiyat çalışmalarına verdi; Semitist Matthias Pasor ile Arabist William Bedwell'in yanında İbrânîce, Ârâmîce, Süryânîce ve Arapça öğrendi. O yıllarda Bodleian Kütüphanesi'nde bulunduğu, Ahd-i Cedîd'in 1555 ve 1627 baskılarında yer alan Süryânîce versiyonundaki Petrus'un İkinci Mektubu, Yuhanna'nın İkinci ve Üçüncü mektupları ile Yahuda'nın Mektubu kitaplarının Grekçe yazmalarını Süryânîce ve İbrânîce nüshalarıyla karşılaştırarak Latince'ye çevirip orijinal metinleri notlarla birlikte yayımladı (Leiden 1630). Aynı yıl Haleb'teki İngiliz Levantenleri'nin vâizliğine tayin edildi ve 1636'ya kadar görev yaptığı süre içinde bir yandan bildiği Doğu dillerini geliştirip Sâmirîce ve Habeşçe öğrenirken bir yandan da müslüman ve yahudi arkadaşlarının yardımıyla Oxford Üniversitesi rektörü ve Canterbury Başpiskoposu William Laud için el yazması kitap topladı (sayısı 400'e ulaşan bu yazmalar halen Bodleian Kütüphanesi'ndedir). Ülkesine döndüğünde Oxford Üniversitesi'nin ilk kadrolu Arapça profesörü oldu. Hocalığı sırasında akademik çevrelere şarkiyat çalışmalarının önemini kabul ettirmeyi başardı. 1637'de araştırmalarda bulunmak üzere İstanbul'a gönderildi; 1641'de Londra'ya döndü. Ertesi yıl Berkshire Childrey College'in direktörlüğüne, 1649'da Arapça profesörlüğünün yanı sıra İbrânîce profesörlüğüne getirildi. 10 Eylül 1691'de Oxford'da öldü.

Pococke ilk defa, o zamana kadar Avrupa'ya ulaşan bilgileri orijinal Arapça kaynaklarla karşılaştırmak ve müslümanları bir ilim adamı gözüyle kendi ülkelerinde incelemek suretiyle İslâm'ın ve entelektüel tarihinin bir resmini ortaya koymuş ve daha sonra gelen araştırmacılara rehberlik etmiştir. Özellikle Araplar'dan yola çıkarak müslümanların felsefeye yatkın olmadığı şeklindeki ön yargıların geçersizliğini tarihî kanıtlarla ilk defa o ispatlamaya çalışmış, bu arada kendisiyle aynı adı taşıyan oğlunun İbn Tufeyl'in *Hay b. Yakzân*'ını Latince'ye çevirip Arapça metniyle birlikte *Philosophus autodidaktus* adı altında yayımlamasına yardımcı olmuştur (1674). Yine Hz. Muhammed'in hayatıyla ilgili bazı hususların doğru olmadığını kaynaklara başvurarak tesbit etmiştir. Pococke, aynı zamanda İslâm kaynaklarının ilk tahkiki metin neşrini ve aslına bağlı tercümelemini gerçekleştiren kişidir. 1649'da İbnü'l-İb-

Edward Pococke

rî'nin *Târîhu Muhtaşari'd-düvel*'inden İslâm öncesi Arap tarihiyle ilgili bölümü geniş bir yorumla birlikte *Specimen historiae arabum* adı altında yayımlamıştır. Oxford Üniversitesi'nde Arap harfleriyle basılmış ilk iki kitaptan biri olan eser Pococke'un uzun süre Doğu yazmaları üzerinde yaptığı çalışmaların ürünüdür. İbnü'l-İbrî'nin anılan kitabının tamamını daha sonra *Historia compendiosa dynastiarum* adını verdiği Latince tercümesiyle birlikte neşretmiştir (Oxford 1663). Ölümüne kadar sürdürdüğü yoğun çalışmaları arasında çoğu Ahd-i Atik ve Ahd-i Cedîd metinleri olmak üzere çeşitli Müsevîlik ve Hıristiyanlık konularını ele almış, bunların bazılarını Arapça tercümeleleriyle birlikte yayımlamıştır (*Grotius de veritate christiana religionis* [cum versione arabica] 1660; *Catechismus ecclesiae Anglicanae* [lingua arabica] 1671; *Partes praecipuae liturgiae ecclesiae Anglicanae* [lingua arabica] 1674).

BİBLİYOGRAFYA :

J. Fück, *Die Arabischen Studien in Europa*, Leipzig 1955, s. 85-90; G. J. Toomer, *Eastern Wisdom and Learning: The Study of Arabic in Seventeenth-Century England*, Oxford-New York 1996, s. 116-167; H. Daiber, "XVII. Yüzyılda Oxford'da İslâm Felsefesinin Ele Alınışı: Pocockların (Baba ve Oğul) İslâm Felsefesinin Avrupa'da Kavranılmasına Katkısı", *İslâm Felsefesinin Avrupa'ya Girişi* (haz. C. E. Butterworth - B. A. Kessel, trc. Ömer Mahir Alper - Ayşe Meral), İstanbul 2001, s. 79-98; P. M. Holt, "The Study of Arabic Historians in Seventeenth Century England: The Background and the Work of Edward Pococke", *BSOAS*, XIX/3 (1957), s. 444-455; L. P. Harvey, "British Arabists and al-Andalus", *al-Qantara*, XIII/2, Madrid 1992, s. 423-436; D. A. Agius, "G. A. Russel (ed.): The 'Arabick' Interest of the Natural Philosophers in Seventeenth-Century England, Leiden-New York and Köln: E. J. Brill, 1994", *BSOAS*, LXI/1 (1998), s. 137-138; "Pococke, Edward", *EAm.*, XXII, 270-271; G. E. Silberman, "Pococke, Edward (1604-1691)", *EJd.*, XIII, 665-666.

🏠 ŞENOL KORKUT